

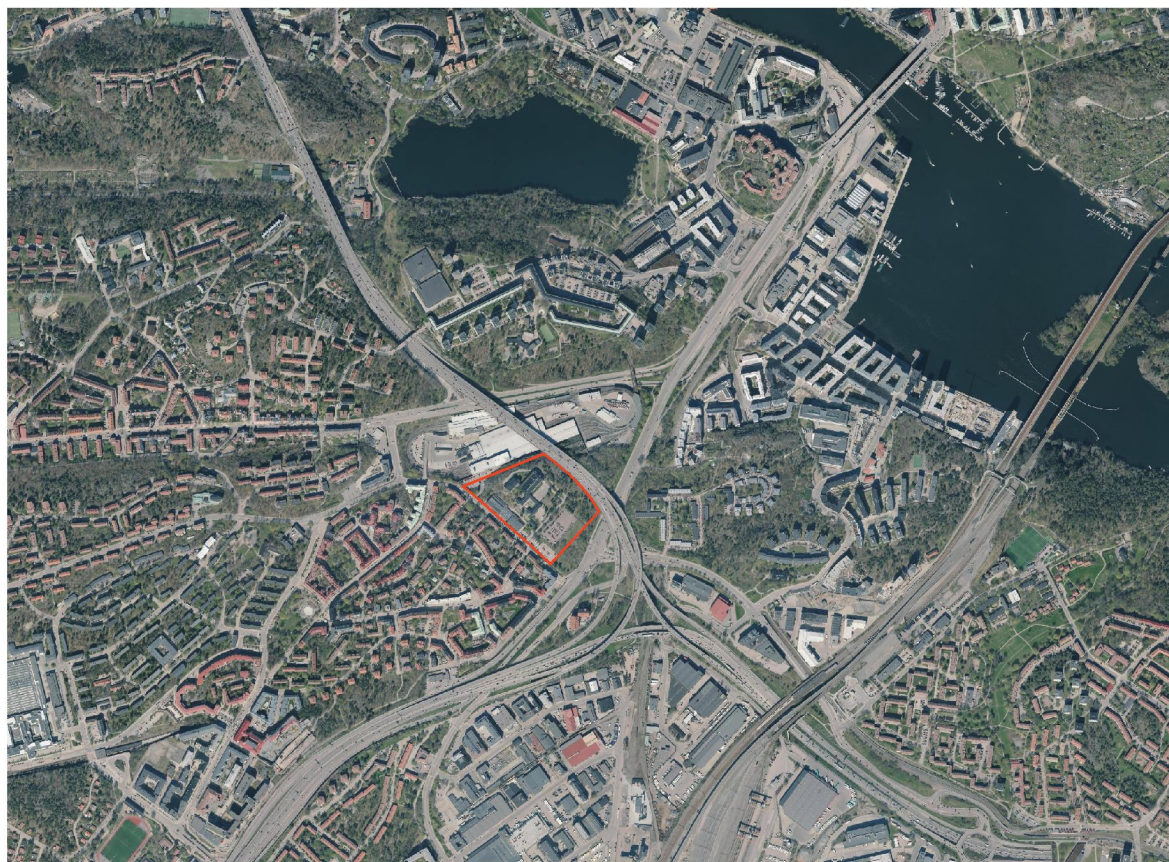
BARNKONSEKVENSANALYS

VERSION 1

DETALJPLAN FÖR HERBARIET 2
AIX ARKITEKTER 2021.10.05

INNEHÅLL

Inledning	3
Vad är en barnkonsekvensanalys?	3
Syfte och mål	3
Metod och avgränsning	3
Styrdokument & kunskapsöversikt	4
Styrdokument	4
Barns fysiska miljö - kunskapsöversikt	4
Kartläggning av området	8
Skolor	8
Lekplatser och parker	8
Idrottsplatser och motion	8
Trafik och rörelse	9
Hälsa	10
Platsbesök och dialog	11
Sammanfattning av planområdet idag	13
Kartläggning av Engelska skolan	14
Planförslaget	15
Byggnader	15
Trafik	15
Natur och park	15
Skolgården	15
Konsekvenser	17
Trafik och tillgänglighet	17
Lek & lärande samt Miljö & hälsa	17
Program för skolgården; Målbild	21
Funktionsprogram	21
Barnens och skolpersonalens målbild	22
Referenser	24

Planområdets läge

Medverkande:

Barnkonsekvensanalysen har tagits fram av AIX arkitekter på uppdrag av Nystad AB.

AIX arkitekter: Anna Hammarbäck
Karl von Schmalensee

Structor (Trafikfrågor): Patrik Lundqvist

INLEDNING

Stockholms stad avser att upprätta ny detaljplan för en ny grundskola och idrottshallar inom Kv Herbariet 2 i Midsommarkransen.

Detaljplanen kommer att omfatta ny grundskola för c:a 1000 elever i åk F-9, nya idrottshallar samt parkmark. För att lyfta fram barns och ungas perspektiv i utvecklingen av det nya planförslaget har denna barnkonsekvensanalys tagits fram.

Vad är en barnkonsekvensanalys?

En barnkonsekvensanalys (BKA) är ett verktyg som används för att på ett systematiskt sätt lyfta in barns och ungas perspektiv för att kunna tillgodose deras bästa i förändringar av den fysiska miljön. En barnkonsekvensanalys ska på kort och lång sikt förbättra barns och ungas levnadsvillkor. Den tar utgångspunkt i FN:s Barnkonvention och i nationella mål om barns behov av utevistelse, fysisk aktivitet och lek som är avgörande för barns hälsa och utveckling.

Syfte och mål

Syftet med barnkonsekvensanalysen är att synliggöra barn- och ungdomsperspektivet i utvecklingen av planförslaget inom fastigheten Herbariet 2. Målet är att beskriva hur planförslaget påverkar berörda barns och ungas utemiljö, jämfört med idag och jämfört med barns behov avseende den fysiska miljön.

Metod och avgränsning

Barnkonsekvensanalysen har tagits fram av AIX arkitekter under våren och sommaren 2021. Datainsamlingen utgår från både Barnperspektivet - vilket innebär att vuxna tolkar barnens perspektiv och Barnens perspektiv vilket innebär att barnen själva beskriver sin miljö och utvärderar planförslaget.

Denna rapport utgör Version 1 som tas fram inför detaljplanens samrådskede. Under detaljplanens granskningskede kommer en Version 2 att tas fram som analyserar planförslaget också avseende skolgården och parkens innehåll.

Geografisk avgränsning

Området som har studerats är fastigheten Herbariet 2, dess närmiljö med fokus på skolvägar och målpunkter som är relevanta i skolornas verksamhet. Själva planområdet omfattar en del av fastigheten Herbariet 2, men utredningsområdet för BKA omfattar hela fastigheten. Denna BKA analyserar utemiljö; d.v.s. skolans olika lokaler utvärderas inte.

Målgrupp

Målgruppen för barnkonsekvensanalysen är de barn och unga som påverkas av planförslaget. Idag finns Midsommarkransens gymnasium och Midsommarkransens grundskola inom området. Dessutom använder närboende barn skolgården och den bollplan som finns inom området. Midsommarkransens grundskola kommer att flytta ifrån området innan planen genomförs, och dessa elever berörs inte av planförslaget. Istället kommer Engelska skolan att flytta till området.

Målgrupperna är:

- Ungdomar på Midsommarkransens gymnasium
- Tillkommande barn som ska gå på den nya grundskolan
- Tillkommande barn inom idrottsföreningsverksamheten
- Barn i närområdet som utnyttjar området. bl.a. den befintliga bollplanen.

Styrdokument, kommunala planer och kunskapsöversikt

Styrande dokument som berör barns behov i den fysiska miljön har kartlagts i studien. Litteratur som tar upp allmänna beskrivningar om barns fysiska miljö har också studerats.

Platsbesök / Intervjuer / Dialog

I mars 2021 genomfördes ett platsbesök, intervju och rundvandring med elever, lärare och rektorer från Midsommarkransens gymnasium och grundskola med syfte att förstå hur platsen används idag samt vilka brister och möjligheter som finns inom skolans område. I april genomfördes ett platsbesök och intervju med elever och personal vid Engelska skolan på deras nuvarande placering vid Telefonplan. Syftet var dels att kartlägga verksamhetens miljö idag för att kunna jämföra med den blivande, samt att identifiera elevernas och personalens önskade målbild för programmering av den nya skolgården.

STYRDOKUMENT & KUNSKAPSÖVERSIKT

Styrdokument

Här sammanfattas ett antal viktiga nationella och kommunala dokument som belyser barns perspektiv och behov i relation till fysisk planering och samhällsbyggnadsprocessen.

FN:s Barnkonvention

Barnkonventionen om barns rättigheter antogs 1989 av FN:s generalförsamling och blev 1 januari 2020 svensk lag. Barnkonventionens syfte är att låta alla barn behandlas med respekt och komma till tals oavsett bakgrund. Konventionen är ett viktigt verktyg att använda för att påverka beslutsfattare att prioritera barn. Barnkonventionen bygger på fyra grundprinciper:

- *Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.*
- *Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling*
- *Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.*
- *Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas det som bedöms vara barnets bästa.*

Alla länder som antagit barnkonventionen rekommenderas av FN:s kommitté för barnets rättigheter att göra barnkonsekvensanalyser inför samtliga beslut som rör barn.

Plan- och bygglagen (PBL)

I PBL finns bestämmelser om planläggning av mark, vatten och byggande som ska främja en hållbar samhällsutveckling för människorna i dagens samhälle och framtida generationer. I Plan- och bygglagen finns ett uttalat krav på tillräckligt stor friyta för lek och utevistelse vid förskolor, fritidshem, skolor,

bostäder mm (PBL:2010:900) 8 kap 9 §). Behov av lämpliga platser för lek uttrycks i PBL som ett allmänt intresse.

Översiktsplan

I Stockholms Stads Översiktsplan står det att kunskapen om olika gruppers behov av trygghet, fysisk aktivitet, mötesplatser och kvalitativa utemiljöer ska vara en viktig utgångspunkt vid stadsutveckling och ligga till grund för fysiska åtgärder i stadsmiljön. Barns, ungas och äldres behov ska tillsammans med jämställdhets- och funktionsnedsättningsperspektiv särskilt beaktas. Planeringen av staden ska ha barnets bästa som en av sina utgångspunkter och barnkonsekvensanalyser ska användas.

Integrerad barnkonsekvensanalys och dialog
Stockholms stad har tagit fram dokumentet "Integrerad Barnkonsekvensanalys" som är en vägledning och metodstöd för barnkonsekvensanalys. Fyra steg beskrivs i denna:

1: Tidig dialog och inventering. I denna del ingår beskrivning av hur området används idag och vad som är viktigt att bevara och utveckla. En del av inventeringen ska utgöras av barndialog.

2: Framtagande av förslag. Här ska de eventuella olika förslagen redogöras för och hur barnrättsperspektivet tagits hänsyn till.

3: Konsekvensanalys av slutförslaget.

4. Återkoppling

Denna BKA har tagits fram i enlighet med metodstödet, steg 1-3.

I metodstödet delas fokus för barnkonsekvensanalysen in i tre huvudgrupper, nämligen "Miljö och hälsa", "Boende och vardagsliv" samt "Trygghet och tillgänglighet". BKA för Herbariet 2 följer samma indelning, men rubriken "Boende och vardagsliv" har bytts till "Lek, lärande och idrott", eftersom det planen innehåller skola och idrott men inte bostäder. Temat rör platsernas vistelsekvaliteter avseende barns aktivitet.

Barns fysiska miljö - en kunskapsöversikt

Nedan följer en sammanfattning av relevant forskning som rör barn i relation till den fysiska miljön. Syftet är att visa på betydelsen av att bevara och utveckla miljöer för barns välmående, att planera ur ett barnperspektiv samt sortera ut vad som är viktigt att tänka på vid planering och utformning av barns utemiljö.

Lek, lärande och och idrott

Leken utgör en grundläggande del av barnens uppväxt. När barn leker utvecklar de olika fysiska och kommunikativa förmågor och förbättrar även sin samarbets- och koncentrationsförmåga. Utomshuslek på rymliga och gröna gårdar har visat sig ha samband med bättre nattsömn, välbefinnande, viktkontroll och koncentrationsförmåga och ökad kunskapsinhämtning hos barnen (Boverket). Det finns många vetenskapligt framställda studier som tyder på att rörelse har ett stort inflytande när det gäller resultaten i skolan (Jansson & Klintborg Ahllo 2016, Johan Faskungers 2008).

Forskning har visat att barn som rör sig mycket har en låg risk för fetma, får bättre motorik, kognitiva egenskaper och starkare skelett. Idrottsträning ökar syreupptagningsförmågan, ger hälsosam kroppssammansättning, och ökad bentäthet och muskelstyrka. Många sjukdomstillstånd som påverkas av fysisk aktivitet och stillasittande livsstil kommer senare i livet. Därför kan idrott i unga år vara av stor betydelse för hälsan om det leder till fortsatt idrottande eller ett mer aktivt liv vuxen ålder (Riksidrottsförbundet, 2017).

Skolgårdar

För friytor vid förskola, skola, fritidshem eller liknande verksamhet har Boverket tagit fram allmänna råd och beskrivande text, nedan redogörs för innehållet i denna.

Ett rimligt mått på friyta för barn i grundskolan är enligt Boverket 30 m² per barn, och den totala friytan bör helst överstiga 3000 m². På en gård som är mindre, oavsett antal barn, kan en barngrupp få svårt att utveckla lek och socialt samspel på ett sätt som tillgodoser deras behov. Friytan bör vara så rymlig att det utan svårighet eller risk för omfattande slitage går att ordna varierande terräng- och vegetationsförhållanden. I bedömningen av storlek och kvaliteter kan

även ingå tillgång på och tillgänglighet till närliggande lekområden, parker och grönområden, bollplaner, idrottsplaner, bad och naturområden för orientering, skidåkning och exkursioner.

Friytan bör kännetecknas av varierande terräng – och vegetationsförhållanden, goda sol- och skuggförhållanden, god luftkvalitet samt god ljudkvalitet. Vid placering och anordnande av friytan bör särskilt beaktas friytans tillgänglighet, säkerhet och förutsättningarna för att bedriva ändamålsenlig verksamhet. Med ändamålsenlig verksamhet avses att friytan kan användas till lek, rekreation samt fysisk och pedagogisk aktivitet för den verksamhet

som friytan är avsedd för. För förskolor, skolor och fritidshem årskurs F-6 bör friytan placeras i direkt anslutning till förskolan, skolan eller fritidshemmet och barnen och eleverna bör själva kunna ta sig mellan byggnaden och friytan. För skolor årskurs sju till nio bör friytan placeras i direkt eller i nära anslutning till skolbyggnaden. Eleverna bör självständigt kunna ta sig mellan byggnaden och friytan. För gymnasieskolor bör friytan placeras och ordnas på det sätt som är skäligt med hänsyn till elevernas och verksamhetens behov.

Ju högre kvalitet en friyta har, i form av grönska och väl planerade lektytor, desto mer tid spenderar barn utomhus. En spännande och utmanande topografi är attraktiv och viktig eftersom den ger impulser till rörelse och lek. Vegetation är en av de viktigaste byggstenarna i en levande, föränderlig och rik utemiljö som stimulerar lek och bidrar till en god utvistelse. Vegetation, företrädesvis täta buskage eller naturlika planteringar, är också en av de viktigaste platserna för lek.

Solljuset behövs för att bilda D-vitamin, men barns hud är känslig och behöver skyddas mot alltför mycket ultraviolett strålning. En indikator för en solsäker miljö är himmelsvyn. Om mer än halva himlen rakt ovanför barnens favoritställen täcks av grönska är den ultraviolette strålningen lagom.

Alla barn och unga ska kunna använda och vara delaktiga i utemiljön på förskolegårdar och skolgårdar. Tillgänglighet är en förutsättning för att alla barn ska kunna ta sig fram på gården och det ska vara lätt att orientera sig så att man känner sig

trygg. Barn med funktionsnedsättning går oftast i den vanliga grundskolan, vilket gör att dessa utemiljöer behöver vara anpassade. Många barn med funktionsnedsättning har svårigheter med att sortera sinnesintryck vilket leder till trötthet och koncentrationssvårigheter. Utemiljö behöver därför innehålla reträttplatser som erbjuder paus och återhämtning.

Stockholms stad har tagit fram ett måldokument och funktionsprogram för skolgårdar som beskriver hur skolgårdar ska utformas inom staden. Engelska skolan har tagit fram ett funktionsprogram för hur verksamhetens skolgårdar ska utformas. Innehållet i dessa dokument kommenteras under rubrik "målbild skolgård". I version 2 för denna BKA som kommer

att tas fram under detaljplanens granskningskede kommer skolgårdens programmering att utvärderas med stöd i bl.a. dessa dokument.

Miljö och hälsa

Luftföroreningar påverkar barns hälsa. Forskning visar att barn som växer upp i områden med höga halter av luftföroreningar löper ökad risk att få luftvägsinfektioner, astma och nedsatt lungfunktion. (Naturvårdsverket)

För höga bullernivåer påverkar inlärning, sömn, stressnivåer och kan ge hörselskador. Enligt Naturvårdsverkets vägledning på ny skolas skolgård som exponeras för buller från trafik bör den ekviva-

lenta bullernivån 50 dB(A), räknad som årsmedeldygn, underskridas på delar av gården som är avsedda för lek, vila och pedagogisk verksamhet. Vidare bör den maximala nivån 70 dBA underskridas på dessa ytor. En målsättning kan vara att övriga vistelsezoner inom skolgården avsedda för lek och vila har högst 55 dB(A) som ekvivalent nivå samt att den maximala nivån 70 dB(A) överskrids högst 5 gånger per genomsnittlig maxtimme.

Trafiksäkerhet

Studier har visat att barn upp till ca 12 års ålder inte har förutsättningar för ett trafiksäkert beteende i alla lägen (Trafikverket 2015). Barn gör en sak i taget - när de cyklar koncentrerar de sig på att trampa och styra vilket gör att det ibland kan vara svårt att samtidigt uppfatta trafiksituationen. Förmågan att läsa trafiksituationen rätt begränsas även av syn- och hörselutveckling. Även barns längd påverkar att de inte alltid kan läsa trafiksituationer.

För barn är vägen till skolan inte bara en transportsträcka utan en plats för lek, social interaktion och möjlighet att lära känna sin närmiljö. Många föräldrar skjutsar sina barn till skolan för att de inte anser det trafiksäkert för barnet att gå eller cykla.

Trygghet

En viktig aspekt för att utemiljön ska upplevas som trygg är att platsen upplevs som omhändertagen. Publika och öppna verksamheter medför ökad upplevelse av trygghet. Orienterbarhet och god översikt; att kunna hitta och orientera sig i den byggda miljön samtidigt som man ser vilka som rör sig och ökar tryggheten. Risken att kunna bli instängd på en plats ökar otryggheten. Element i utemiljön

som kan öka tryggheten är t.ex. entréer, fönster och belysning. En plats kan kännas trygg på dagtid men otrygg på kvällstid, och det kan vara meningsfullt att ha alternativa vägar i ljus och mörker (Boverket, 2010, Huddinge kommun, 2016). Trygghet i skolmiljöer adresseras i Stockholm stads måldokument för skolgårdar och där beskrivs trygghetsskapande

faktorer vara trafiksäkerhet, orienterbarhet (skyltning), bra belysning, tydligt avgränsad och övervakad skolgård samt tillgänglighetsanpassning.

KARTLÄGGNING AV OMRÅDET

Skolor

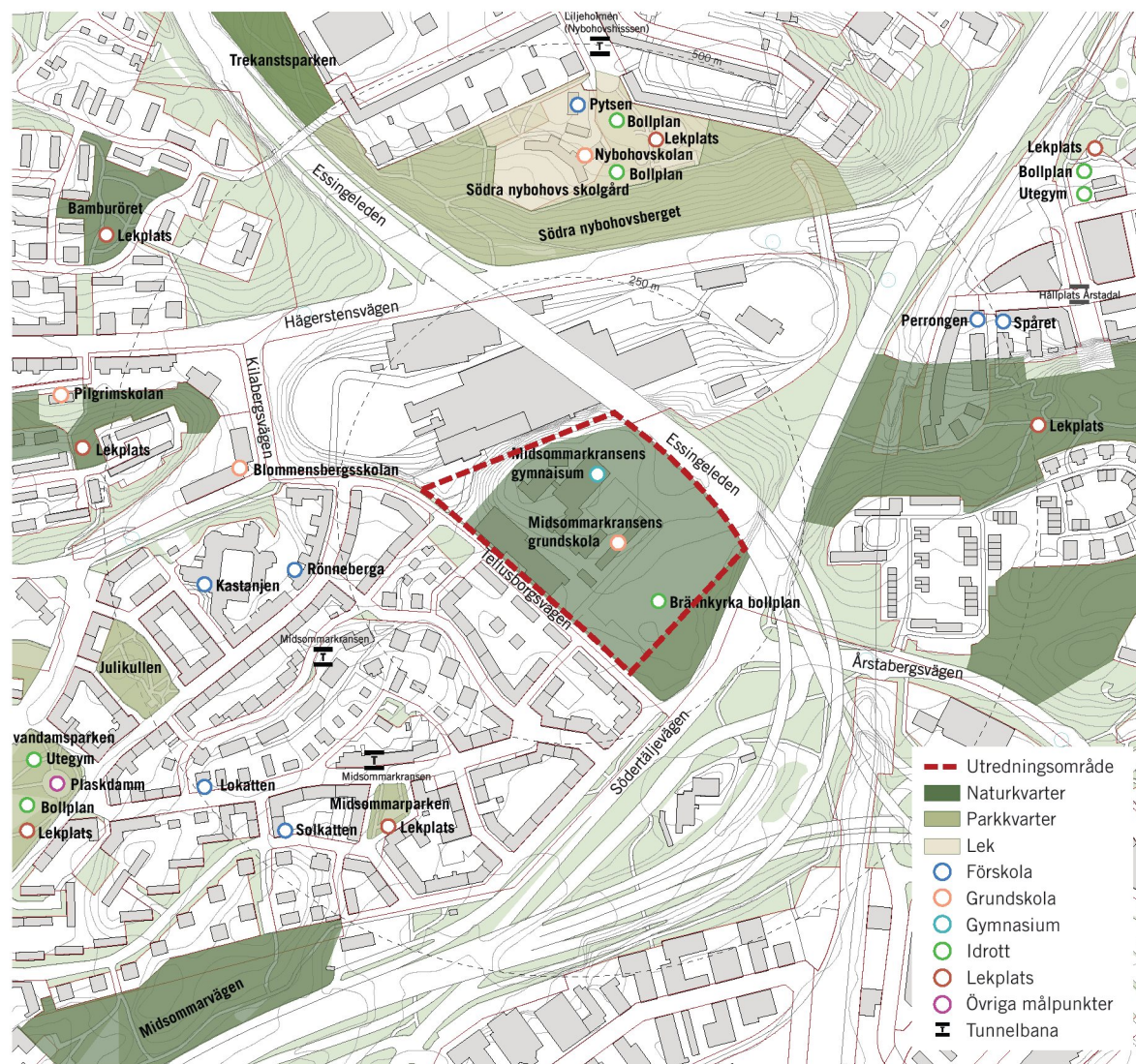
Inom planområdet ligger Midsommarkransens gymnasium och Midsommarkransens grundskola. Inom 500 meter från planområdet finns ett flertal grundskolor och förskolor men Midsommarkransens gymnasium är områdets enda gymnasium med ca 450 elever. Midsommarkransens grundskola omfattar åk f-5, fritidshem, och fritidsklubb med ca 400 elever. Utöver Midsommarkransens grundskola finns i området tre grundskolor, Blommensbergsskolan, Pilgrimskolan och Nybohovsskolan. Sammanlagt går det ca 1270 elever i grundskolor som ligger inom ett avstånd om ca 500 meter från planområdet. Det finns sammanlagt 7 förskolor, varav Kastanjen, Rönneberga, Lokatten och Solkatten ligger i Midsommarkransens stadsdel och i närhet till planområdet. Totalt har dessa 4 förskolor ca 270 förskoleelever. Totalt går ca 2000 barn och ungdomar till förskola, skola och gymnasium inom kartlagt område. (uppgifter hämtade från Stockholms stad och Skolverket, 2021).

Lekplatser och parker

Inom skolans fastighet finns det ingen publik park men den omges av ett naturområde utmed Essingeleden. I Midsommarkransens stadsdelsområde finns det tre parker, Julikullen, Midsommarparken och Svandamsparken, varav två av dessa har en lekplats

Idrottsplatser och motion

Inom området finns Brännkyrka bollplan, Brännkyrkahallen och SL-hallen. Det finns ytterligare fyra bollplaner i området samt två utegym, dock är samtliga av dessa placerade utanför och längre bort än 500 meter från skolans område.

Målpunkter i närområdet

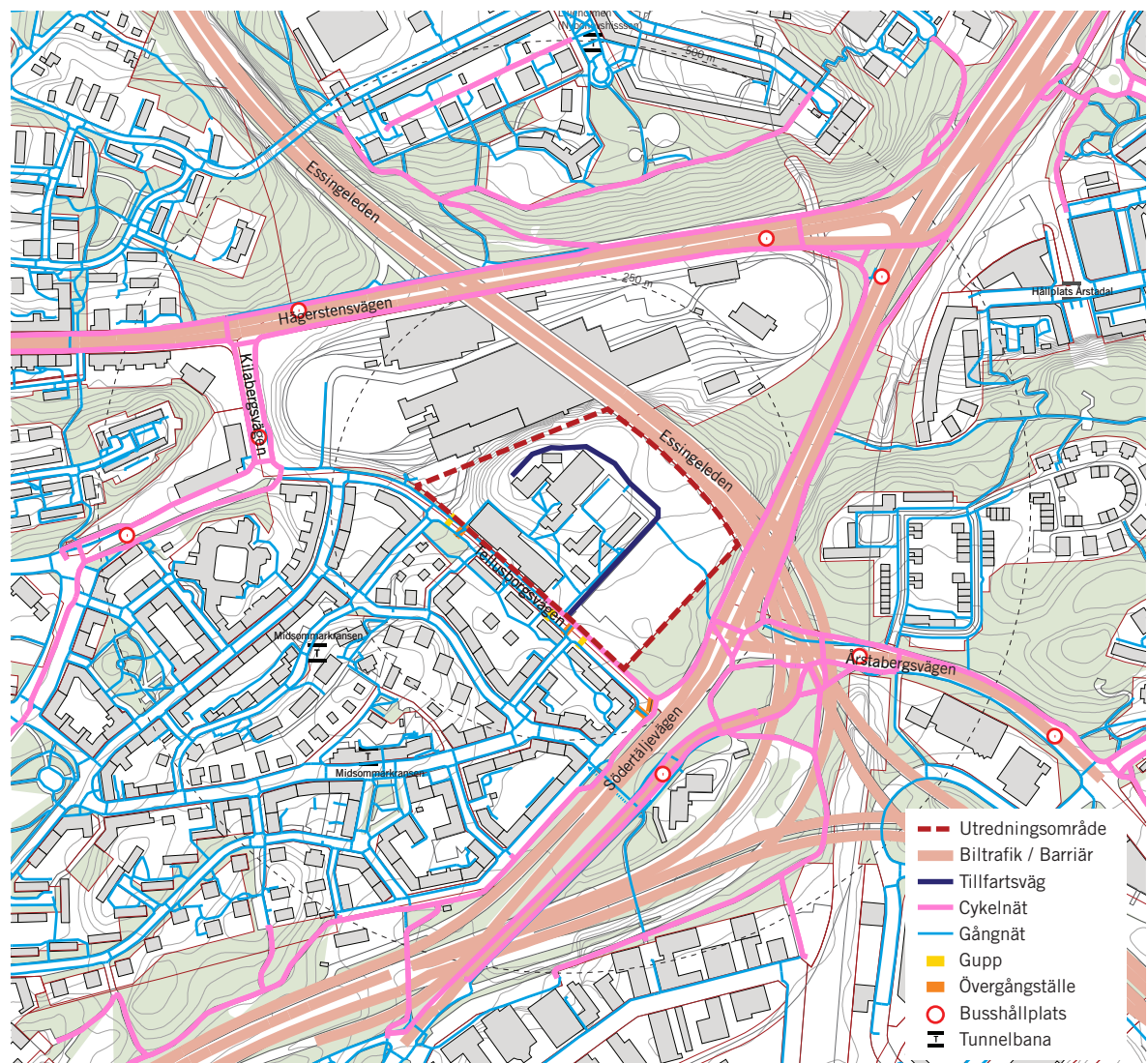
Trafik och rörelse

Området kännetecknas av att det ligger avskuret av tre stora trafikleder, Hägerstensvägen, Södertäljevägen och Essingeleden. Skolorna ligger ca 60 meter från Essingeleden och entrén till båda skolorna nås från Tellusborgsvägen som löper utmed skolans område. Det finns tre gupp/upphöjningar som hastighetsdämpande åtgärder på Tellusborgsvägen. Tellusborgsvägen har gångbanor på bägge sidor och en kombinerad gång- och cykelväg utmed gatans parkering som slutar vid skolans infarts- och tillfartsväg. Tillfartsvägen är till för varudistribution och sophantering och slutar vid skolans matsal. Gångbanorna finns på denna närmast den tillfälliga skolbyggnaden, denna upphör vid kurvan då vägen enbart är avsett för motortrafik.

Det finns många alternativ till gångvägar genom Midsommarkransens stadsdel, då gångbanor finns längs samtliga gator. Merparten av gatorna saknar dock cykelbana, så cykling sker i blandtrafik. Inom hela området gäller hastighetsgränsen 30 km/timme vilket är en förutsättning för acceptabel (men inte optimal) trafiksäkerhet för cykling i blandtrafik. De flesta cykelleder löper längs med områdets norra och södra del och följer antingen Hägerstensvägen eller Södertäljevägen. En gång- och cykelväg löper längs med skolans fastighet från Södertäljevägen och ansluter till skolans tillfartsväg.

Kollektivtrafik

Skolorna ligger ca 300 meter från Midsommarkransens tunnelbanestation. Närmaste pendeltågstation är Årstaberg och ligger ca 1000 meter från skolan. Närmaste busshållplatser ligger på Kilbergsvägen och Västberga allé.

Trafik i närområdet

Hälsa

Buller

Skolgården upplevs som bullerutsatt på vissa platser. Bullerkartering visar att Skolgårdens är utsatt för bullernivåer mellan 50 och 70 dBA dygnsekivalent medelnivå och upp till 75 maxnivå. Det är på den övre gården som bullernivåerna överskrider Naturvårdsverkets rekommendationer om att vistelsezoner avsedda för lek och vila bör ha högst 55 dB(A) som ekvivalent nivå, där nivåerna är uppmätta till 60-70, men även den nedre delen gården som ligger i intervallet 55-60.

Luft

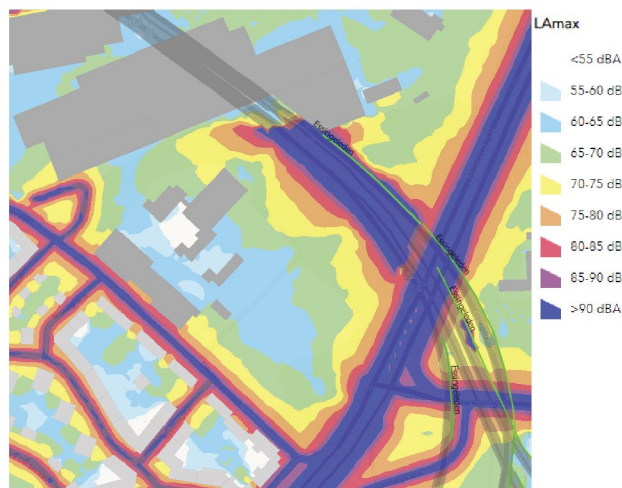
Luftutredning som tagits fram inom ramen för denna detaljplan redovisar luftkvaliteten efter utbyggnad. När det gäller kartläggning av nuläget är det ändå relevant att nämna att i området mellan planerade byggnader och Essingeleden/Södertäljevägen är luftföroreningshalterna förhöjda, vilket kan antas gälla för också för området utanför bullerplanket, där gymnasieelever ibland vistas när de vill komma undan.

Risk

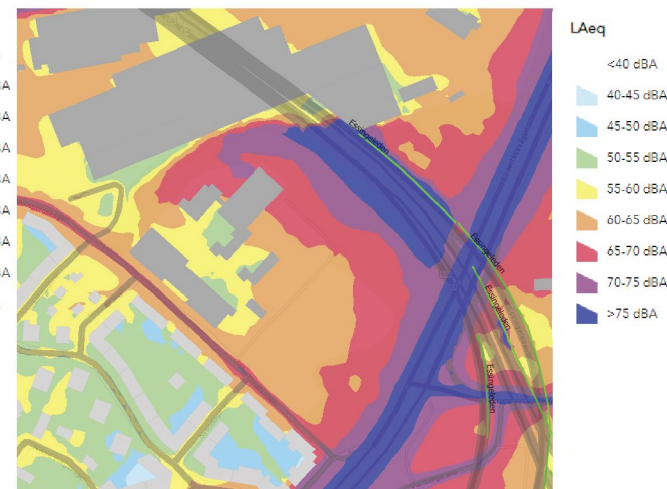
Enligt riskutredning genomförd inom ramen för detaljplanearbetet finns olycksrisker med anledning av farligt gods på Eddingeleden. Vistelsezoner i utemiljön bör enligt denna placeras med skyddsavstånd om minst 25 meter från Essingeleden, och skolgårdarna är idag placerade längre bort.

Lokalklimat

Förutsättningar för ett bra lokalklimat bedöms som goda då det finns möjlighet till både sol och skugga på skolgården, det finns gott om infiltrationsytor och en del uppväxta träd och annan vegetation.

Trafikbuller, maxnivå

Trafikbuller, Dygnsekivalent medelnivå

Kuperad trädbevuxen terräng på en del av skolgårdens område

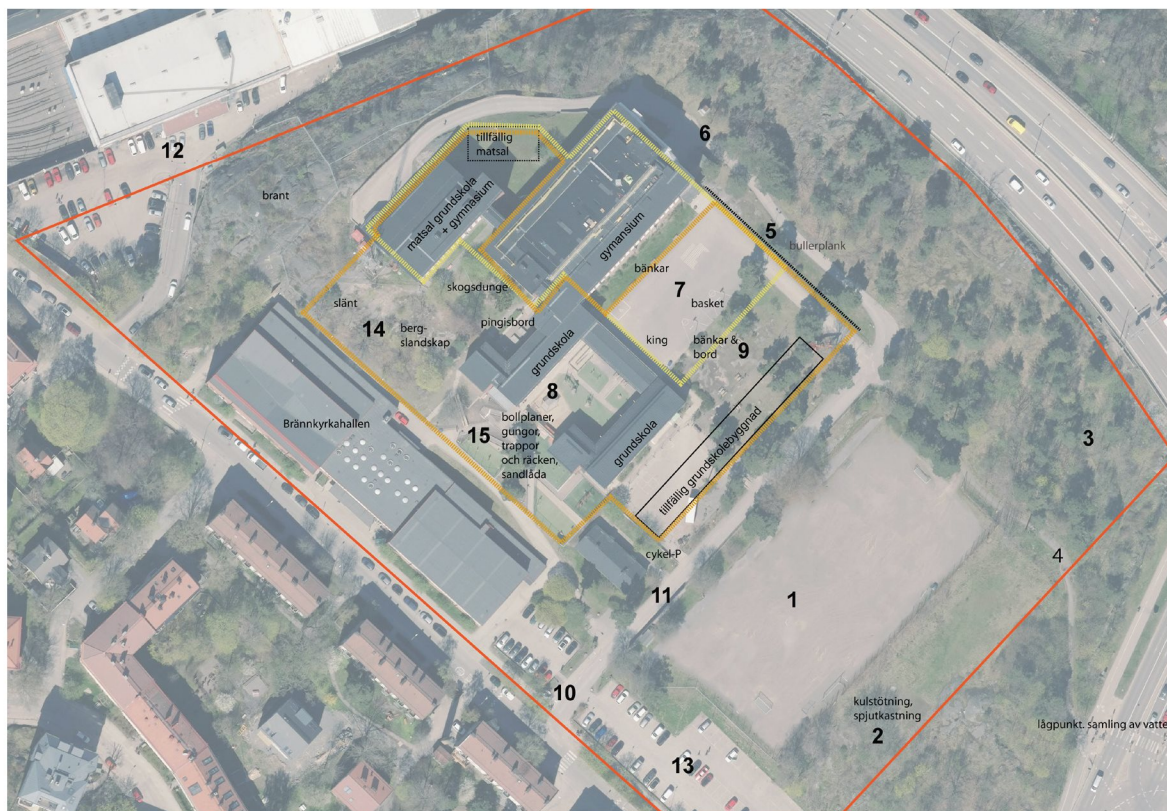
Pingisbord , bakre gården

Platsbesök och dialog

Torsdagen den 18 mars 2021 genomfördes ett platsbesök, intervju och rundvandring med elever, lärare och rektorer från Midsommarkransens gymnasium och grundskola med syfte att förstå hur platsen används idag samt vilka brister och möjligheter som finns inom skolans område.

Midsommarkransens gymnasium

Fyra gymnasieelever från ekonomiprogrammet årskurs 1 intervjuades. Närvarande var även biträdande rektor och idrottslärare. Eleverna upplever att det är ont om plats inne i lokalerna och även ute på skolgården. På rasten går dom ofta till Coop eller så hänger dom vid bänkarna eller spelar basket. Parker eller allmänna ytor runt om skolan används inte i särskilt stor utsträckning. De som intervjuades bodde alla i Vårby gård och hade ingen anledning att uppehålla sig kvar på skolans område efter stängning. Men på kvällarna brukar barn och ungdomar som bor i närområdet vara på skolgården menar lärarna. Skolan har en idrottsprofil med fem nationella idrottsutbildningar inom: Basket, Fotboll, Handboll, Innebandy och Bandy. Behovet av lokaler och ytor för dessa aktiviteter framfördes som stort. Idrottsundervisning sker i Brännkyrkahallen, SL-hallen och på grusplanen där löpträning är den vanligast förekommande aktiviteten. Vid friluftsdagar åker skolan främst till Hellasgården och inga skogs- eller parkområden används i undervisningen. Lärarna uttryckte att inför framtiden önskas en gemensam dialog kring utemiljön och att ett utegym hade varit bra för deras fortsatta verksamhet.

1.	Grusplanen används frekvent i idrottsundervisningen med en beläggning om ca 3 timmar per dag för de elever med idrottsinriktning och används ofta för löpträning. Ibland använder eleverna grusplanen på rasterna.	4.	Gång/cykelbana används av gymnasieelever, främst från och till Årstabergets pendeltågstation. Gångvägen är nedgången och inte i bra skick för att cykla. Belysning finns.
2.	Igenväxt plats, men används i idrottsundervisningen för friidrott.	5.	Bakom bullerplanket kan gymnasieungdommar gömma sig och de som röker gör det ofta här.
3.	Skogsdungen är bullerstörd. Ibland används den i undervisningen, t.ex. naturkunskap. Rektor upplever naturen runt skolan som otrygg pga tillfälliga tältläger och obehöriga personer kan uppehålla sig här.	7.	Det här tycker eleverna är grundskolans yta. Den enda plats man tycker sig ha tillgång till är några bänkar och bord.
		12.	SL hallen används i undervisningen ibland.

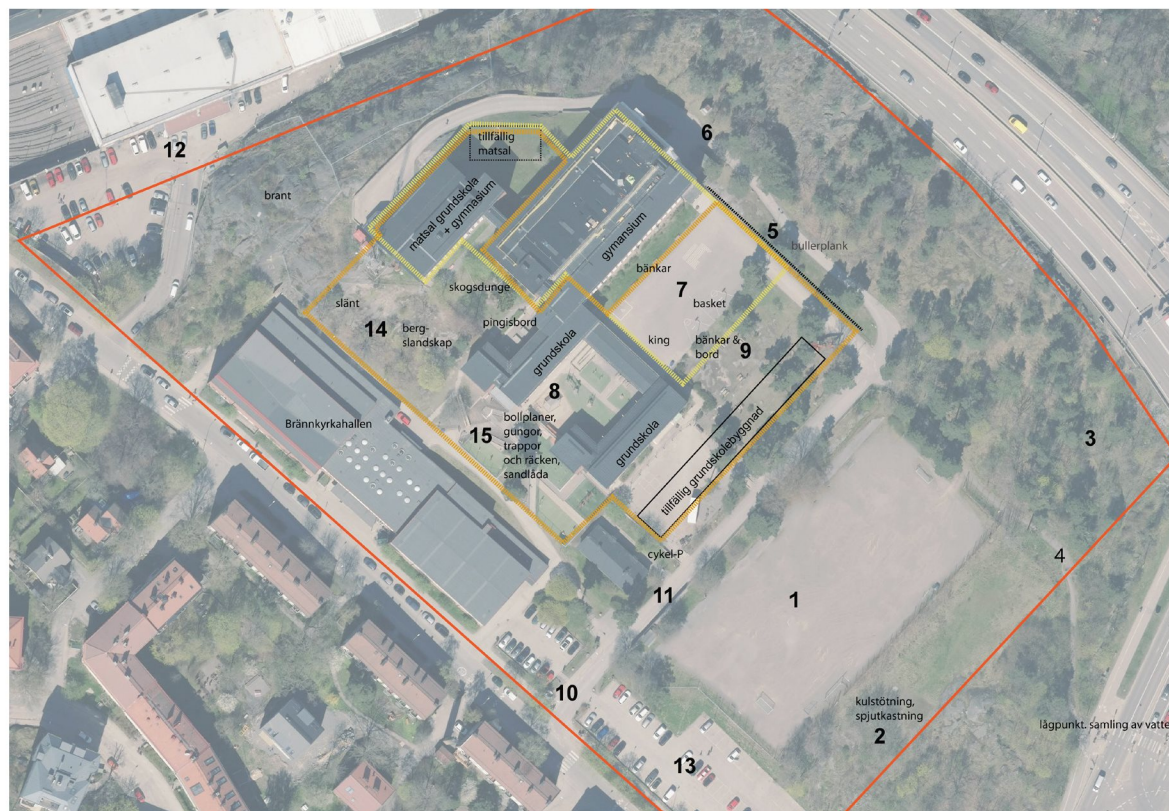
Midsommarkransens grundskola

Fem elever från årkurs 5 och skolans rektor intervjuades. Eleverna framförde att de mest uppskattar att vara på gymnasieskolans skolgård och spela King och basket. Eleverna är medvetna om att det egentligen är till för gymnasiets elever, men då det ofta är tomt brukar dom använda den platsen. De beskriver att denna del används av de "äldre barnen" (mellanstadieålder) medan den nedre delen av skolgården är till för de yngre.

Eleverna beskrev att de inte lämnar skolområdet utan håller sig inom skolans gränser och upplever platsen som trygg. Undervisning sker främst på skolans område och dom brukar inte använda parkerna i närområdet i någon större utsträckning. Grusplanen används i undervisningen och för uppsamling vid brandövningar, men det är inte vanligt att elever från grundskolan spelar fotboll och uppehåller sig där på rasten, även om det händer. Barnen ansåg att det inte var otryggt att gå till skolan trots biltrafiken inom Midsommarkransen stadsdel. Däremot framfördes att det uppstår en konflikt vid parkeringen och vid den anföringsgata som leder till matsalen då lastbilar tenderar att köra för fort och föräldrar lämnar sina barn på den gatan. Korsningen, parkeringsplatsen och bristande uppsikt beskrevs av rektor som ett problemområde med hänsyn till barnens trygghet.

Idrottsföreningsverksamheten

Tre bollklubbar som är verksamma i området har tillfrågats om hur de använder den befintliga grusplanen. Två har svarat att de inte använder den alls och den tredje har inte svarat.

1. Grusplanen används ibland i idrottsundervisningen, exempelvis, längdhopp, skolgjogging, brännboll. Brandövningar sker här
3. Eleverna brukar aldrig gå hit.
5. Efterfrågar högre bullerplank.
7. Det är ofta här elverna i årkurs 5 är på rasterna och de är medvetna att det är gymnasiets skolgård, men är ofta här när det är tomt. De övriga platserna anser de vara för de mindre barnen.
8. Skolgården observerades. Myller av barn som gungar, spelar boll, klättrar, springer, leker.
9. Fritidsverksamheten använder platsen i sin verksamhet
10. Infarten upplevs som ett konfliktområde för skolans verksamhet i samband med beonde som parkerar och på morgonen när barnen ska till skolan.
11. Infart för leveranser som ofta kör för fort. Tidigare problem med att föräldrar släppte av barn här.
14. Slänt och berghållar används för lek
15. Tyst sida, mycket använd av skolans elever och uppskattat av skolans personal.

Sammanfattning av planområdet idag

Skolgårdarna

Grundskolans skolgård är ca 5400 m² och eleverna använder även gymnasiets zon som är på ca 1400 m². Bullernivåerna på gymnasiets skolgård är påtagligt höga. Inom skolområdet finns det flera platser och anlagda gårdar med lekutrustning, plana ytor och möjligheter till lek, de flesta av dessa befinner sig på den nedre gården, d.v.s. tyst sida bort från Essingeleden, vilket har uttryckts av lärare som en väldigt omtyckt plats för elever i grundskolan. På denna sida återfinns även en mer fri och kuperad terräng med goda förutsättningar för lek. Mot den bullriga sidan ligger gymnasiets skolgård och används ofta av grundskolans elever för att spela "King" och basket. Gymnasiets skolgård är en öppen asfalterad yta med brist på utrustning för lek eller aktiviteter och gymnasiets elever brukar främst använda bänkarna när de är på skolgården men även spela basket, som ibland används av ungdomar efter skoltid. Det finns goda solförhållanden på de olika gårdarna men även möjlighet till skugga från byggnader. På den nedre och bakre gården (sydväst om byggnaderna) finns också en del träd som skuggar. Skolgårdarnas gränser är inte tydligt definierade men dess yttre gränser är s.k. osynliga gränser som barnens förhåller sig till. Med andra ord, eleverna är medvetna om vilka ytor som är menade för dem att vistas på. Det finns dock en otydlighet som gäller gymnasiets skolgård, både grundskoleelever och gymnasieelever säger att här är mellanstadiebarnen på rasterna. En del säger att det egentligen är för de större och vice versa. Gymnasieungdomarna tyckte det var "mysigt" att samsas med mellanstadiebarnen.

Trafiksituationen

Den mest frekventa skolväg som barn och unga tycks använda är till tunnelbanan via Svandammsvägen och Nybodagatan. Det finns även en gångväg som går uppåt skolan i en brant backe som startar vid Södertäljevägen och har beskrivits som en lågpunkt då den ofta blir "översvämmad" vid regn. Tillfartsvägen pekades ut som ett konfliktområde för skolans elever, personal och boende som parkerar på området speciellt vid hämtning och lämning. Det framfördes att lastbilar tenderar att köra för fort och det uttryckes att det är en plats där personalen har begränsad uppsikt över barnen. Trots en mindre sträcka av cykelbana utmed Tellusborgsvägen sker cykling i blandtrafik, vilket ur ett barnperspektiv inte är helt trafiksäkert då barns uppmärksamhet vid cykling i blandtrafik är begränsad. Cykelparkering finns på två platser vid skolans infart och utmed tillfartsvägen.

Infart, tillfartsväg och boendeparkering

Idrottsverksamheten

Brännkyrka bollplan är idag en grusad fotbollsplan med fristående mål och är omgiven av höga staket på tre av planens sidor. Vid observation såg planen ut att vara i dåligt skick. I anslutning och söder om bollplanen finns en mindre och eftersatt grönyta som används av skolan vid idrottsundervisning, speciellt i samband med friidrott. Idrottslärarna berättar att de bl.a. använder ytan till längdhopp och kulstötning. Löpträning sker ofta på bollplanen i samband med undervisning och är en vanligt förekommande aktivitet hos de som går utbildning med idrottsinriktning. Enligt skolans personal används bollplanen även av barn och ungdomar som bor i området efter skoltid.

Övriga ytor

Naturområdet som omger skolans område norr om bollplanen används inte som en yta för lek eller i större utsträckning som en yta i undervisning. Platsen beskrevs av lärare och elever som en otrygg och bullrig plats. Spår av kojbyggen vittnar om att den trots allt används av barn i någon utsträckning.

Brännkyrka bollplan

KARTLÄGGNING AV ENGELSKA SKOLAN

Ett syfte med Barnkonsekvensanalysen är att jämföra nuläget inom utredningsområdet avseende barns behov i utemiljön med planförslaget. Efter som en stor del av området kommer att befolkas av en ny skola; Engelska skolan, jämförs Engelska skolans blivande utemiljö även med deras befintliga vid Telefonplan.

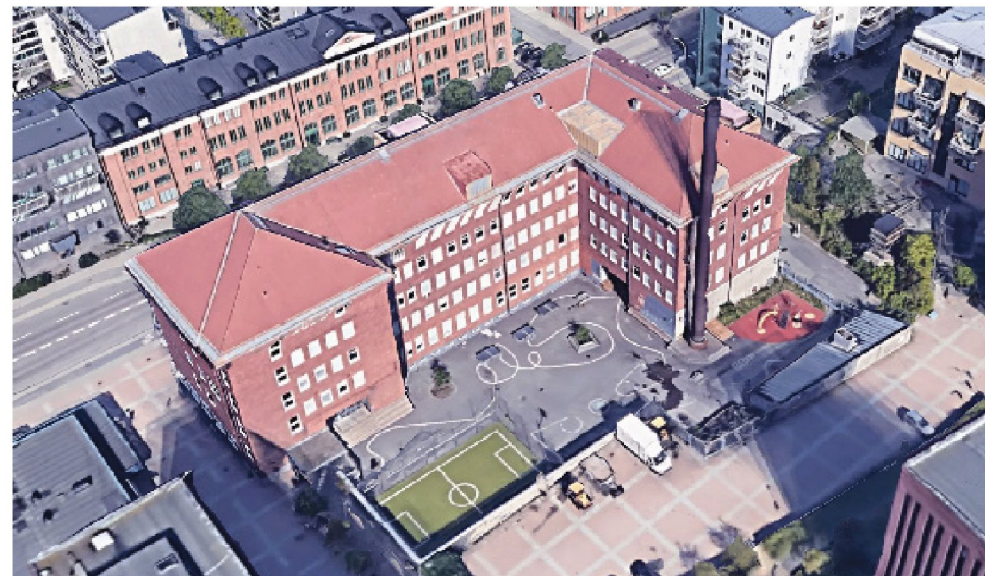
Ett platsbesök och dialog genomfördes med barn på Engelska skolan i syfte att kartlägga deras nuvarande utemiljö, och att ta reda på hur de själva ser på målbild för utemiljön på den nya platsen. Målbilden redovisas under "Målbild skolgård".

Barnen upplevde sin skolgård som trång med hög ljudnivå och att vissa efterlängttade funktioner saknas såsom gungor och natur. De uppger att de ofta väljer att vara inomhus istället för utomhus, åtminstone delvis p.g.a. vad de uppfattar som brister i utemiljön. Framförallt är det tydligt när man vill ha lugn och ro och vara lite för sig själv eller läsa o.s.v. Läs mer om barnens tankar under "Målbild Skolgård".

Nedan följer en kort beskrivning av nuläget för Engelska skolan.

Skolgården

- Skolgården är c:a 800 m² stor, vilket motsvarar mindre än 0,9 m² per barn.
- Skolgården är väl avgränsad.
- Skolgården är sydvästvänd vilket innebär att den har goda solmöjligheter under hela skoldagen. Däremot är det ont om skuggiga platser och halvskuggiga platser saknas.
- Skolgården är inte störd av buller från omgivningen, men ljudnivån från barnen är hög på rasten

*Engelska skolans
nuvarande skolgård
vid Telefonplan*

och det är svårt att hitta tystare platser. Skolgården innehåller en mindre bollplan (12*18 meter stor), en King-ruta, en klätterställning med markbeläggning under i gummimaterial, några pingisbord, ett bord med sittplatser och en solvänd trappa

Idrottsundervisning och övrig undervisning

Skolgården används vid ett tillfälle för idrottsundervisning och det är i början av årskurs 4 när man har ett orienteringsmoment. I övrigt är den för liten för att användas i idrottsundervisningen. Man använder Elektraparken, IP och skogsområdet vid Tunnelbanan för övrig idrottsundervisning i utemiljön. Vissa moment i NO sker i närmiljön.

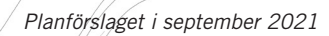
Närområdet

Se idrottsundervisning. Eleverna har inte tillåtelse att röra sig utanför skolgården på skoltid (förutom åk 9 som får röra sig utanför området 1 dag/v). Närområdet kan därför inte komplettera skolgården på rasterna.

Skolvägar och angöring

Många barn kommer med tunnelbana och går på gångväg till skolan. Barn som cyklar parkerar utmed Tellusborgsvägen som kan nås från cykelbana.

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2021-10-05, Dnr 2021-01105

Byggnader

Planförslaget innebär att två nya byggnader uppförs och planeras till största del på Brännkyrka bollplan. Den nya skolan planeras som en L-form och placeras utmed Tellusborgsvägen och mot en ny angöringsgata - kallad "Nya gatan". Den andra byggnaden planeras också som en L-form och är placerad c:a 25 m från Essingeleden och innehåller tre stycken idrottshallar. Tillsammans bildar de båda byggnaderna en u-form som ramar in den nya skolgården. Midsommarkransens gymnasium kommer att få större lokaler då nuvarande grundskola flyttar ut. Samtliga byggnader i det befintliga skol- och idrottsområdet behålls förutom den tillfälliga baracken.

Trafik och rörelse

En ny angöringsgata - "Nya gatan" - med infart från Tellusborgsvägen planeras sydöst om de nya byggnaderna och ersätter den angöringsväg som idag går mellan skolgård och bollplan. Skolans huvudentré placeras dels utmed den nya angöringsgatan och dels från skolgården i en genomgående entrélösning. Inlastning till skolbyggnaden kommer att ske från den nya angöringsgatan. Inlastning till skolan möjliggörs även utmed Tellusborgsvägen. Den nya gatan fortsätter runt de nya byggnaderna och leder fram till entré och inlastning till de nya idrottshallarna i norr. En sekundär entré finns också vid den nya angöringsgatan. Utmed den nya gatan planeras handikapparkering.

Angöringsgatan ansluter sedan till befintlig tillfartsväg och inlastning till Midsommarkransens gymnasiums kök och matsal. Nuvarande gångstråk från Södertäljevägen får en ny dragning och ansluter till den nya gatan dels via nya trappor och dels via gång/cykelbana. Ett gångstråk planeras gå från Tellusborgsvägen till idrottshallarnas huvudentré.

Gångstråket avgränsar skolgården från den allmänna parken. Befintlig bilparkeringsplats utmed Tellusborgsvägen, framför den nuvarande skolans område försvinner.

Tellusborgsvägen byggs om och en ny cykelväg utmed dess norra sida tillkommer. Kantstensparkeringar som kan nyttjas för handikapparkering och eventuellt för avlämning planeras. Handikapparkeringar planeras också utmed den nya angöringsgatan.

Park och natur

En ny park planeras inom det som idag är skolans område. Parken blir c:a 3500 m² stor. Parkens innehåll kommer att utformas i ett senare skede, men skiss i tidigt skede visar att det finns utrymme att anlägga vissa funktioner för idrottsundervisning. Inriktningen är att parken i övrigt ska utformas för lek och utgöra ett komplement till skolgården.

Skolgårdar

Den nya grundskolans skolgårdsyta beräknas bli c:a 5850 m² stor. Ungefärlig gräns för denna planeras att gå i läge för dagens tillfartsväg. Utformning, programmering och funktioner av skolgården utreds i ett senare skede.

Gymnasiets skolgård påverkas av planförslaget. Den övre gården blir större än idag då befintlig barack försvinner och de skolgårdar som idag tillhör grundskolan kommer att tillfalla gymnasiet.

KONSEKVENSER

Trafik och tillgänglighet

Planförslaget förbättrar nuvarande trafiksituation inne på skolans område då tillfartsvägen med biltrafik förläggs utanför skolans område på en ny angoringsgata och bilparkering framför skolområdet försvinner. Skolgården blir därmed en bilfri zon som ökar tryggheten för barn.

Tellusborgsvägen byggs om, bl.a. med en ny gång- och cykelväg. Hämtning och lämning kommer att kunna ske utmed Tellusborgsvägen, i vilken omfattning beror på hur de planerade parkeringsplatserna styrs. I aktuellt underlag framgår att plats för hämtning och lämning planeras c:a 100 meter från skolområdet. Det finns argument för att minimera möjligheten att parkera bilen en kort stund för att följa mindre barn in till skolan och lämna vid dörren, nämligen att det skulle göra det säkrare för gående och cyklister. Men föräldrar till mindre barn kommer

i vilket fall som helst att ibland följa med barn in till entrén vid lämning och att hämta dem efter skolan, och det talar för att planera för att möjliggöra korttidsangöring. Om möjlighet till korttidsparkering läggs för långt bort eller är för liten, riskerar man en situation där bilar kör och parkerar mot reglerna och osäkerhet uppstår. Tellusborgsvägen har idag hastighetsäkrade övergångsställen som gynnar trafiksäkerheten.

Den nya gång- och cykelvägen kommer avsevärt att förbättra säkerheten och framkomligheten för cyklande barn och ökar förutsättningarna för barn att själva ta sig till skolan på ett säkert sätt.

Nya gatan förses med en separat gångväg vilket gynnar säkerheten för gående som rör sig utmed denna.

Gångvägen från Södertäljevägen kommer att ansluta till den nya angoringsgatan i två punkter och det är viktigt att utforma dessa lägen med god sikt för att öka säkerheten för barn som ska korsa den nya angoringsgatan. Hastighetsäkrat övergångsställe bör övervägas eftersom det kommer att vara trafik, även tung trafik, på gatan. Idag används denna gångväg också av cykel. Den kommer att ha ungefär samma lutning som idag, vilket innebär att den inte är tillgänglighetsanpassad.

Lastning och vändzoner sker inte inne på skolans område utan förläggs utanför de nya byggnaderna, vilket är positivt då barn och bilar inte behöver mötas i större utsträckning.

Lek och lärande samt Miljö och hälsa

Gymnasiet

I och med genomförande av detaljplanen kommer gymnasieskolans skolgård att bli avsevärt större än idag. Den är i nuläget c:a 1400 m² stor, vilket motsvarar 3 m² per barn. Den kommer att bli c:a 5000 m² vilket motsvarar 12,5 m² per barn (med nuvarande elevantal). Skolgårdens storlek är inte av samma betydelse för barn i gymnasieåldern som för mindre barn eftersom de dels har mindre behov av ytor och olika miljöer för lek, och dels har möjlighet att röra sig utanför skolans område. Ungdomarna har ändå behov av möjlighet till återhämtning mellan lektioner, och behöver en utemiljö som fungerar att koppla av och platser att "hänga" på.

Skolgårdens territorium på den övre gården som ligger i anslutning till entrén, är idag otidligt för gymnasieeleverna, de uppfattar att den är mest till för de mindre barnen och att de bara har tillgång till några få bänkar och bord. Skolgården blir i och med

planförslaget tydligt avgränsad från grundskolans skolgård och på så sätt återfår gymnasieeleverna sitt territorium.

Ljudmiljön på den övre gården är enligt Stockholms stads bullerkartering idag mellan 60 och 70 dB(A). Enligt Trafikbullerutredning för detaljplan kommer ljudmiljön på gymnasiets främre skolgård att förbättras i och med att nya byggnader tillkommer, och sänkas med mellan 5-10 dB (A). Det högre (bättre) värdet kan uppnås om den nuvarande bullerskyddskärmen vid skolgården ses över och tätas, då nivåerna beräknas bli 55-60 dB(A). Värdet är även efter utbyggnad högre än Naturvårdsverkets rekommendationer om att vistelseställen som är avsedda för lek, vila och pedagogisk verksamhet bör ha ljudnivå under 50 dB(A). Idag är ljudmiljön påtaglig och uppfattas som störande. Det är rimligt att anta att det påverkar elevernas möjlighet till såväl återhämtning som social samvaro, och att det riskerar att göra det fortsättningsvis om än i mindre omfattning. I och med att den inre gården tillfaller gymnasiet har barnen möjlighet att söka upp en zon som är tystare under 50 dB(A).

Den bakre gården ligger också i direkt anslutning till gymnasiets skolbyggnad och används av de mindre barnen idag. Även denna kommer att tillfalla gymnasieeleverna.

Solstudier visar att skolgården ger tillräckligt med solljus och soliga dagar kan eleverna njuta av solen på sina "hängplatser". Däremot finns också ett behov av skugga, och på den övre gården saknas skugga under dagen.

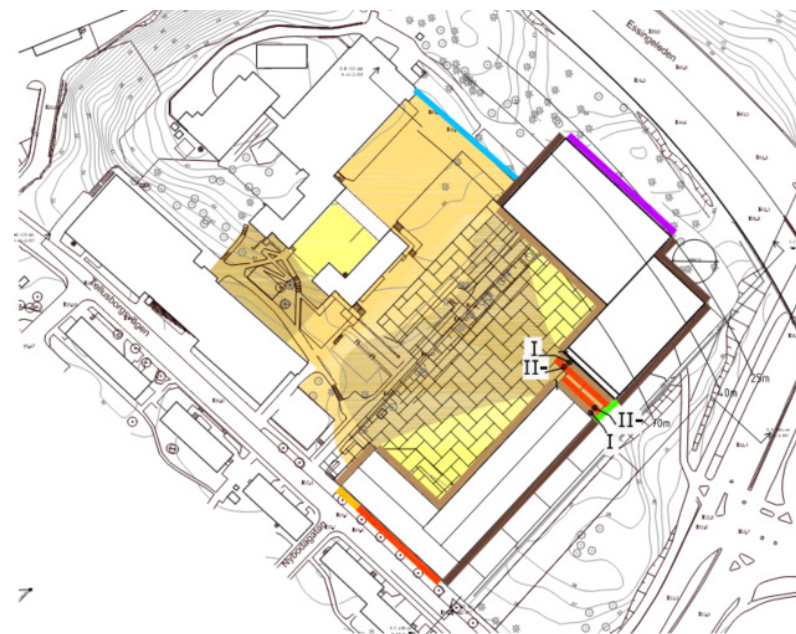
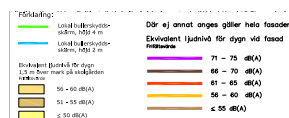

Illustration från trafikbullerutredning, 2021-04-26

Gymnasiets idrottsverksamhet påverkas av planförslaget, detta beskrivs nedan under rubrik "Idrottsverksamheten, båda skolorna"

Grundskolan

Den nya skolgården kommer att bli c:a 5850 m² stor. Barnen vid grundskolan kommer utöver det att ha tillgång till den nya parken som också kan fungera för lek och vila under skolans raster och för fritidsverksamheten. Parken blir c:a 3500 m² stor. Eftersom den nya grundskolan kommer att inhysa c:a 1000 barn innebär det c:a 5,9 m² per barn, 9,4 m² med parken inräknad. Idag har eleverna vid Midsommarkransens grundskola c:a 13,5 m² skol-

gård per barn (oräknat den del av gymnasieskolans skolgård som grundskolan använder).

Eleverna vid Engelska skolan vid Telefonplan, som planeras nyttja den nya grundskolan, har idag c:a 0,9 m² skolgård per barn. Boverket rekommenderar minsta skolgårdsyta 30 m² per barn i grundskolan, och en minsta sammanlagd yta om ca 3000 m².

Den befintliga skolgården vid Engelska skolan vid Telefonplan är uppenbart för liten för att motsvara barns behov av utemiljön, och det får konsekvenser för ljudmiljön, möjlighet till olika typer av lekar,

möjlighet till naturlika inslag och varierande terräng, möjlighet att samlas och att få vara ifred och möjlighet till pedagogisk verksamhet. Jämfört med denna blir den nya skolgården mycket rymligare. Boverket rekommenderar att skolgårdens storlek ska motsvara 30 m² per barn för att tillräckligt stor för att möta barns behov av utevistelse, lek, lärande och rekreation. Boverkets rekommendationer kan vara svåra att uppnå i en innerstadsmiljö där det är ont om mark. Den nya skolgårdens storlek kommer att vara c:a en femtedel så stor som Boverket rekommenderar per barn. Om den blir för liten för att vara ändamålsenlig eller ej, avgörs av hur skolgården och parken utformas och hur skolan planerar sin rastverksamhet.

Själva skolgården kommer att vara avgränsad från omgivningen vilket underlättar möjligheten att skapa tydlighet kring gränser och territorium vilket ökar tryggheten för barnen och säkerheten på skolan. Gården är tydligt avgränsad av den raka gångvägen som leder upp till idrottshallarna.

Parken som också kan utnyttjas av skolbarnen delas med allmänheten och här blir gränserna otydliga och barn och personal saknar rådighet över parken. Det ställer krav på verksamheten att se till att det finns vuxna som kan övervaka säkerhet och ge trygghet. Det finns inte möjlighet för personalen att avvisa människor från parken som kan verka skrämmande eller hotfulla.

Skolgården är placerad i direkt anslutning till skolbyggnaderna och det finns direkt entré från skolan ut på skolgården, vilket är viktigt för att mindre barn ska kunna ta sig själva mellan byggnader och friytor. De små barnens zoner bör ligga intill skolbyggnaden för att möjliggöra överblick och skapa trygghet.

Skolgården skyddas från trafikbuller genom byggnadernas placering och bullerskärmar. Ekvivalentnivåerna på större delen av skolgården blir under 55 dB(A) och maximalnivån lägre än 70 dB(A). På ytor som används för undervisning bör bullernivån vara högst 50 dB(A). C:a 50 % av ytan får 50 dB(A).

Solstudier visar att skolgården blir tillräckligt solbelyst. Byggnader skuggar delvis skolgården vilket ger möjlighet till skugga för barnen. Om skolgården utformas med träd, annan vegetation, komplementbyggnader och skärmtak mm kan detta ge möjlighet till halvskugga som skyddar mot skadlig ultraviolett strålning och bidrar till ett bra lokalklimat. Det finns idag stora träd på platsen som vore önskvärt att bevara.

Förutsättningar för att skapa naturlika förhållanden finns på platsen för skolgården, genom möjlighet att bevara befintliga träd. En spännande och utmanande topografi är viktig eftersom den ger impulser till rörelse och lek. Det kommer att finnas en naturlig slänt utmed gångvägen som kan utformas för lek, i övrigt saknas befintliga höjdskillnader att utnyttja, utan sådana får skapas. Vegetation är en av de viktigaste byggstenarna i en levande, föränderlig och rik utemiljö som stimulerar till lek. Ett observationer är att ytan per barn eventuellt är för liten

för att kunna hålla vegetation levande utan alltför hårt slitage. Skolgårdens topografiska förutsättningar bedöms kunna medge att en skolgård som är tillgänglig för alla kan anordnas.

Grundskolans idrottsverksamhet påverkas av planförslaget, detta beskrivs nedan.

Idrottsverksamheten, båda skolorna

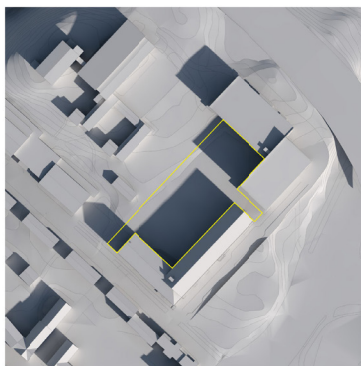
Å ena sidan innehåller planförslaget nya idrottshallar som blir tillgängliga för både grundskolan och gymnasieskolan och det innebär en förbättring för idrottsundervisningen.

Å andra sidan försvinner befintliga funktioner utomhus som idag används i idrottsundervisningen. Det gäller i första hand möjlighet till löpträning som gymnasieeleverna använder bollplanen flera gånger i veckan till under säsong. Dessutom används bollplanen och ytor intill för friidrott, bl.a. längdhopp och kulstötning. Det är viktigt för alla elever, men kanske särskilt för de som går något av gymnasieskolans tre idrottsspår, att man finner ersättning för de funktioner som försvinner, t.ex. i den planerade parken. Vilka idrottsfunktioner som kan tänkas tillkomma i parken utreds i ett senare skede.

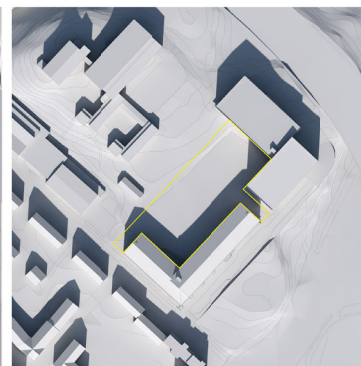
Övriga hälsoaspekter, båda skolgårdarna

Förutom buller, ljus och lokalklimat som beskrivits specifikt för de olika skolornas skolgårdar, finns också hälsoaspekterna risk och luft. Genomförd riskutredning rekommenderar att visteleytor i utemiljön placeras minst 25 meter från Essingeleden för att minska risken för olyckor med anledning av

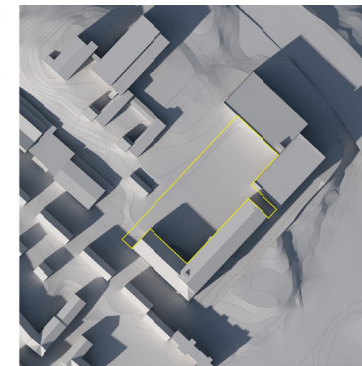
Vårdagjämning, mars

KI 09
Andel solbelyst gårdsyta: 25%

KI 12
Andel solbelyst gårdsyta: 55%

KI 15
Andel solbelyst gårdsyta: 75%

farligt gods, och skolgårdarna i planförslaget ligger som närmast ca. 60 meter från Essingeleden.

Miljökvalitetsnormer för studerade partiklar i luftutredning genomförd inom ramen för denna detaljplan visar att Miljökvalitetsnormer för luft klaras för skolgårdarna. Luftkvaliteten kommer att förbättras för delar av skolgårdarna p.g.a. skärmeffekt från nya byggnader. Släppet mellan skolbyggnad och idrottsbyggnad rekommenderas byggas ihop för att öka skärmeffekten. Ytor mellan byggnader och Essingeleden/Södertäljevägen rekommenderas att inte utformas för vistelse.

Kringboende barn

Barn i närområdet gynnas på så sätt att Tellusborgsvägens nya utformning innebär förbättringar för alla barn som rör sig utmed gatan på grund av den nya gång- och cykelvägen.

Dessutom får närboende barn tillgång till en ny park som kommer att innehålla många funktioner för lek. Skolgårdsmiljön bör fortsättningsvis utformas så att den blir tillgänglig på kvällar och helger.

Däremot försvinner bollplanen som ibland använts av kringboende barn och ungdomar för spontandidrott. Bollplanen används inte i större utsträckning av lokala idrottsföreningar. Vilka funktioner och möjligheter till idrott och motion utomhus som kan tänkas tillkomma på skolgården och i parken utreds i ett senare skede.

PROGRAM FÖR SKOLGÅRDEN; MÅLBILD

IES huvudprinciper gällande skolgård
Angående IES etablering av en ny grundskola F-9 i Liljeholmen och dess skolgård.
IES Liljeholmen F-9 ska rymma ca 1200 elever från 6-åringar till 15-åringar, vilket ställer höga krav på utformningen. I planeringen har nedan principer varit vägledande.

IES Huvudprinciper:
1. Skolgården ska stimulera och planeras utifrån en säker och trygg miljö
2. Skolgården ska disponeras och erbjudas samtliga elever en miljö för lek, rörelse och social samvaro
3. Skolgården är en del av klassrummet
4. Raststyrning

1. Disposition och planering

Skolgårdsmiljön ska utformas utifrån att tomten är ett område som inte är en öppen plats men som omfattar mer än en eller flera byggnader och mark som ligger i direkt anslutning till byggnaderna och berörs för att byggnaderna ska kunna användas för översatt ändamål. (PBL 1 kap 4b)

Avgränsning mot angränsande områden ska markeras genom gränsdragningslinjer i form av rabatter, buskar, staket etc. Skolgården planeras utifrån skolans raststyrning för att skapa struktur och trygghet. Boverna i respektive stadier (F-3, 4-6 och 7-9) anvisas till sina egna av skolgården, som kallas för basområden (yta med specifika utformade resurser). Övrig yta nyttjas enligt planering av raster. Till detta ska beaktas trygghet och säkerhet. På IES skolor i landet är skolgårdarna läskesamt utifrån aspekten trygghet och säkerhet. Medvetenhet och tydlighet om att skolgårdens plan är en plats där man måste sammas och umgås under specifika förutsättningar, regleras genom skolans riktlinjer och enligt grundskoleförordningens grundläggande krav på värdegrund.

2. Miljö för lek, rörelse och social samvaro

Om en tomt bebyggs med eller innehåller exempelvis skola ska det på tomten eller i närheten av den finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utövande. (PBL 8 kap 9-109)
Skolgården är planerad utifrån basområden, vilka utrustas utifrån respektive stadium. F-3 basområde inriktas i högre utsträckning på lek och rörelse.

Funktionsprogram

Funktionsprogram som finns i "Måldokument för skolgårdar för Stockholms stad" och "Funktionsprogram för Internationella Engelska skolan" innehåller målbild, förklaringar och checklistor för hur skolgården ska utformas.

Faktorer i funktionsprogrammen beskrivs mycket översiktligt här och för att få en bra förståelse för målbilden för skolgårdens utformning hänvisas till originaldokumenten.

- Tomtförutsättningar: Skolgården ska vara "tillräckligt stor", innehålla både ljus och skugga, ha en god ljudmiljö och vara trafiksäker.

- Avgränsning. I Funktionsprogram för Engelska skolan understryks behovet av en tydligt avgränsad och överblickbar skolgård

- Zonindelning. Skolgården ska delas in i flera zoner som är anpassade för olika åldrar och olika aktiviteter. Zonerna är viktiga för ordning och trygghet och tillhörighet samt aktivitet. Trygga zoner läggs

närmast byggnaden. Olika zoner ska främja vila/återhämtning resp. lek och rörelse, social lärande, pedagogik och samling.

- Natur och vegetation framhålls som viktigt i Stockholm liksom bra materialval

Barnens och skolpersonalens målbild

Dialog med Engelska skolan och idrottslärare vid Midsommarkransens gymnasium kompletterar funktionsprogrammen. Eleverna refererar ofta till sin nuvarande skolgård när de beskriver hur de önskar att den framtida skolgården ska vara.

Engelska skolan

Mellanstadiet

- Barnen brukar leka Burken, Virus, spela King, spela pingis, leka bluff, spela dodgeball, spela tennis, spela fotboll på den lilla bollplanen. Man får vara max 10 personer på bollplanen.
- De vill också sitta och läsa och prata med kompisar. Ibland vill de vara ensamma, då behöver man gå inomhus.
- Barnen säger att de vill ha natur på skolgården, gärna vatten. "Man känner sig trygg i naturen". De vill kunna ta hand om växter. De vill ha träd. Barnen pratar om att de vill ha "skydd" av träd eller andra skydd. (Även rektor lyfte fram förslag att ha en takad del på skolgården.)
- De vill också att det ska finnas vissa platser som är lätta att se ut över. De vill ha mer saker att leka med, gungor nämns flera gånger.
- Man önskar sig:
 - o Träd som man kan klättra i
 - o Basketplan, fotbollsplan
 - o Klätterställning, Gungor, balansbräda
 - o Löparbana
 - o Gräsmatta
 - o Vägg som man kan sparka boll mot

Behovet av naturlika miljöer lyfts fram i Stockholms funktionsprogram och av intervjuade elever. Bild från Stockholms funktionsprogram

Högstadiet

- Eleverna använder framför allt skolgården under sommar och vår. På vintern blir skolgården en isbana då den är i betong.
- Vissa av eleverna spelar fotboll och King.
- Eleverna använder ofta bänkarna och trappan / trapporna. Gillar sociala ytor som är runda så att man kan hänga i grupp och inte bara sitta på led som man gör i trappan.
- Eleverna säger att de skulle vilja använda närområdet mer, eftersom de idag inte lämna skolan eller skolgården.

- Det är för mycket betong idag, skolgården upplevs som att den är just byggd på en parkeringsplats ("parkeringsplatskänsla"). Vill ha mer natur.
- Det finns ingen lugn plats där man kan vara ensam. Det kan vara viktigt att vara själv utan att vara synlig. Finns ingenstans att gå för avskildhet, varken inomhus eller utomhus och det saknas tysta och lugna platser där man kan få ro och vila.
- Nuvarande klätterställning är för liten för en grupp / kompisgäng.
- Gillar trapporna, för att det är mjukare med trä och där finns det mycket sol.

- Man efterfrågar en större balans mellan sportytor och sociala ytor.
- Eleverna uppskattar mindre avskilda områden.
- En "upphöjd plats" hade varit bra för att kunna få lite mer utblickar.
- Det är brist på kreativa ytor ex kritvägg, graffitivägg eller liknande. Det är lite för mycket fokus på sport och liknande aktiviteter.
- Lekplatsen upplevs som alltför "avantgarde" och lite konstig klätterställning. Bättre med klassiska rutschkanor och gungor. Gungor uppskattas även av högstadiet, speciellt dom runda och stora.
- Vill gärna ha en stor yta som inte är betong, "sånt där mjukt golv" som finns vid klätterställningen är bra det låter inte heller så mycket från bollar och liknande. Eller exempelvis en skogsdunge med flera träd för häng och avskildhet.
- Vill kunna välja att vara i solen och i skugga.
- Mer och friare ytor och avstånd till spelen och matcher, risken blir ofta att man "förstör" någons spel då man ska korsa skolgården.
- Väldigt hög ljudnivå. Det händer att man undviker skolgården för att det är för hög ljudnivå om man vill gå ut då det är fint väder så stannar man inne på grund av ljudnivån.
- Dämpa ljudet, använd mer trä på väggar i stället för betong.
- Socialare, grönare och kreativare är en sorts nyckelord / sammanfattning.
- Idag finns en liten odlingsyta som mest bara är "deppig" där växer "tre maskrosor", bara jord och grus, massa snus inget växer där. Det fanns förr en s.k. "gardening club" tillsammans med en lärare, men det gick inte att sköta för hann inte vattna tillräckligt på rasterna och sen blev den förstörd av

bollar och liknande. Skulle hellre vilja se att man hade upphöjda nivåer som är tåliga där det kan växa saker.

- Idag finns det ett träd på skolgården. Men det är bara "deppigt, spretigt och ensamt". Det är mest för dekoration. Men ta hellre bort dekorativa träd Vill ha "riktiga träd" med tjock stam som även skulle kunna klättras i. Det kan kännas som en dunge och vara fler på samma plats. Vill även ha ett "stort träd!"
- Har sällan undervisning eller knappt aldrig på skolgården, men dom hade det i fyran då var det väldigt bra, ex i matte eller fysik.
- En scen på skolgården eller upphöjds plats hade varit bra. Det finns en vilja att kunna göra fler uppträdanden och skådespel.
- Vill ha möjlighet till undervisning på skolgården eller ett stort område som kan användas till detta.
- Idag är skolgården så liten att de inte kan ha skolavslutningar där, det blir alldeles för trångt. De har testat men alla fick trängas och det funkade inte så bra. Hela skolan kan aldrig samlas vid ett tillfälle utan de får dela upp sig i olika klassrum eller skolgården och en aula där alla får plats efterfrågades.
- Eleverna upplever överlag skolgården som alltför liten med tanke på antal barn, det är väldigt ont om plats och ljudnivån är väldigt hög.
- Ibland är det svårt att ha lektioner då fönsterna vetter mot skolgården och det hörs väldigt väl inne i klassrummet. Speciellt vid prov.
- Angående den nya skolan framfördes att dom inte tror på samnyttjade ytor utan att mellanstadiet, högstadiet och gymnasium ska ha sina områden som dom vet är deras och att alla vet vilka gränser som gäller.

Idrott

Idrottslärare skulle vilja ha tillgång till en 9-spelars-bollplan och möjligheter till löpning och hoppgröpp. Idag är man beroende av IP och dels tar det tid från undervisningen att ta sig dit, och dels behöver man samsas med andra skolor och det kan vara lite problem med gränsdragning ibland.

Midsommarkransens gymnasiums idrottslärare

Midsommarkransens gymnasium har idrottsprofil, och använder idag den befintliga fotbollsplanen för löpträning, och använder också befintliga ytor för en del friidrott. Hon framhåller möjligheten till löpträning fortsatt som viktig. ett utegym skulle vara önskvärt för idrottsundervisningen.

Mindre barn

Till den nya skolan kommer också barn i årskurserna F-3, som inte finns på Engelska skolan idag. De barn som går på Midsommarkransens grundskola idag kommer att flytta från området, och de har inte ingått i denna del av dialogen. Mindre barn har andra behov av utemiljön än de barn som intervjuats, vilket också framgår av funktionsprogrammen.

REFERENSER

Berglund, U och Jergeby, U och Jonstoj, T (1998). *Stadsrum - människorum att planera för livet mellan husen*. Byggeforskningsrådet

Bergström, L och Tronvik, H (2012), *Frisk i naturen, ett nordiskt projekt*. Nordiska ministerrådet.

Boverket, *Vägledning om barns och ungas utemiljö*, webbplats

Boverket, (2015) *Gör plats för barn och unga!*

Boverket, *Buller vid detaljplanering*, webbplats

Brandskyddslaget (2021) *Risikanalys, Kv Herbariet 2*

Faskunger, J (2008), *Samhällsplanering för ett aktivt liv*. Statens folkhälsoinstitut

FN:s konvention om barns rättigheter, webbplats

Folkhälsomyndigheten, *Buller och höga ljudnivåer*, webbplats

Huddinge Kommun, *Trygghetshandboken*

Internationella Engelska skolan (2021) *IES Skolgårdprinciper*

Jansson, M och Klintborg Ahlklo; Å (2016), *Plats för lek*. Svensk Byggtjänst.

Jönsson, A (2007), *Vad ska vi ha bostadsgården till?* Intervju i Movium av Titti Olssen Lieberg

Lieberg, M (1994) *Ungdomarna, staden och det offentliga rummet*

Naturvårdsverket, *Luftföroreningar och dess effekter*, webbplats

Plan- och bygglagen, (2010:900) 8 kap 9 §

Riksidrottsförbundet (2017) *Idrottens samhällsnytta*

SLB analys (2021) *Luftutredning för Midsommarkransens gymnasium*

SKL (2013), *Varför skjutsar föräldrarna barnen till skolan?* Avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad

Stockholm stad (2017) *Integrerad barnkonsekvensanalys*

Stockholms stad (2019) *Måldokument för skolgårdar*

Stockholms stad, (2018) *Översiktsplan*

Structor Mark (2021) *Underlag till Barnkonsekvensanalys - Trafik*

Trafikverket, (2020) *Attraktiva stadsrum för alla - Shared Space*

Trafikverket (2015). *Barn uppfattar inte trafiksituationer rätt*. Trafikverket webbplats

Trafikverket (2013) *Childrens Independent*

Mobility in Sweden. Stockholms universitet och Trafikverket

Åkerlöf Hallin Akustikkonsult (2021) *Trafikbullerutredning*